

Kresťan, kultúra a svet

I. Náčrt

Krátka osnova

1. Kristus, Pán nášho života – 2 Kor 5,20; Rim 12,1.2; 1 Pet 2,9
2. Vzťah kresťana ku kultúre – Fil 4,7.8; 1 Ján 2,15-17; Ž 11,5
3. Neprispôsobujte sa tomuto svetu – Rim 12,2; 2 Kor 6,14; Zj 11,18

Boh si praje, aby sme svojím životom dokazovali, že ho milujeme a poslúchame. Chce, aby sme žili kresťanským životným štýlom. Naše činy máme konať z najčis-tejších pohnútok – majú vyvierat' z lásky a vďačnosti. Vo svojom živote máme od-zrkadľovať charakterové vlastnosti Pána Ježiša. Boh túži, aby sme premýšľali, cítili a konali v súlade s jeho zjavenou vôľou. Kresťan má byť na tomto svete svetlom. (Mat 5,16) Ako sa prejaví viera v Pána Ježiša Krista vo vzťahu kresťana ku svetu a kultúre?

1. Kristus, Pán nášho života – 2 Kor 5,20; Rim 12,1.2; 1 Pet 2,9

Život kresťana je odpoveďou na evanjelium a milosť, ktorú prijal. Je reakciou na to, čo preňho Kristus urobil. S týmto princípom sa stretávame už v Starej zmluve. Vidíme to napríklad v tom, ako Boh zaobchádzal s Izraelom. Boh najprv vyviedol izraelský národ z egyptského otroctva, až potom mu dal zákon – normu a meradlo života. Pán Boh dáva ľuďom najprv spasenie a slobodu; potom ich vyzýva, aby cho-dili v jeho milosti a dbali na to, čo im hovorí. (2 Moj 19,6; 1 Pet 2,9)

Kresťania patria Bohu z dvoch dôvodov: Boh ich stvoril a v Ježišovi Kristovi ich aj vykúpil. Tí, ktorí si to uvedomujú, ktorí pochopili Božiu lásku a poznali, aký Pán Boh skutočne je, túžia žiť v súlade s jeho zjavenou vôľou. Kresťania sú na tomto svete Kristovými vyslancami. Sú listom, ktorý ostatní ľudia čítajú. (2 Kor 5,20) Sú si vedomí toho, že Boh má na nich plný nárok, že chce ovplyvniť a obohatiť celý ich život.

Človek bol stvorený na Boží obraz. Vo svojom vnútri, ale aj navonok, má preto odzrkadľovať charakter Ježiša Krista. (Rim 12,1.2)

Kristus je veriacemu nielen Spasiteľom, ale aj Pánom jeho života. Ježiš ovplyv-ňuje všetky oblasti života svojich nasledovníkov. Pretože nastáva zmena v ich myslení, prejaví sa to aj navonok v nových činoch. Sú pozitívne orientovaní, čo sa odrazí v ich myslení, slovách aj správani. (Fil 4,7.8) Celý ich život je motivovaný zásadami, ktoré sa naučili od Krista. Uvedomujú si, že Pán Boh má nárok na to, aby správne využívali svoj čas, aby rozumne hospodárili so svojimi príjmami, aby ho svojím výzorom, oblečením a zvykmi správne reprezentovali a všetkým, čo robia, ho oslavovali. (1 Kor 10,31)

2. Vzťah kresťana ku kultúre – Fil 4,7.8; 1 Ján 2,15-17; Ž 11,5

Kresťan miluje tento svet. Miluje ľudí, ktorí v ňom žijú, pretože ho k tomu vedie Boh. „Zlatý verš“ Biblie – Ján 3,16 – zdôrazňuje, že Boh tak veľmi miloval svet, že pre to, aby ho zachránil, poslal svojho jediného Syna Pána Ježiša.

Kresťan rozvíja pozitívny vzťah ku kultúre a umeniu. Nemá k nim negatívny postoj z princípu. Snaží sa žiť pre blaho a rozvoj spoločnosti; usiluje sa o to, aby sa ľuďom v jeho okolí žilo dobre. Nejde len o to, aby sa vyznal v spoločenskom správaní, ale predovšetkým o to, aby poznal etické princípy a hodnoty a vynikal vysokou morálkou. Pestuje vhodný, otvorený a krásny spoločenský život, pretože Kristus ho učí budovať hlboké a správne medziľudské vzťahy.

Kresťan si je vedomý svojej hodnoty, preto pestuje správnu sebaúctu. Z toho vyplýva, že si uvedomuje tiež hodnotu svojich blízkych a môže k nim zaujať správny vzťah plný úcty a rešpektu. Na svojho blízkeho sa nepozera ako na vec, ale uznáva ho ako úctyhodnú osobnosť. Rozvíja spoločenské vzťahy. Neuzatvára sa pred druhými, ale naopak – žije pre druhých. Kristus to veľmi pekne vyjadril slovami: „Neprosím, aby si ich vzal zo sveta, ale aby si ich ochránil pred zlým.“ (Ján 17,15)

Veriaci človek pamätá na to, že hriech narušil všetko dobré a krásne. Preto si uvedomuje, že nie všetko, čo sa vyhlasuje za kultúru a umenie, je skutočným umením. („Nie všetko je osožné,“ hovorí apoštol Pavel v 1 Kor 6,12.) Z tohto dôvodu si v literatúre, hudbe, filme a umení vyberá len to, čo je hodnotné a čo je skutočným prínosom. Kresťan žije na svete, ale nie je z tohto sveta. (Ján 17,14.15) To znamená, že nesúhlasí s tým a nezúčastňuje sa na takých akciách, ktoré sú v rozpore s jeho kresťanskými ideálmi a zásadami. Pretože za svojho Pána prijal Ježiša Krista,

nechce, aby sa jeho myseľ zbytočne naplňala niečím, čo by na jeho vzťah k Bohu, k druhým, a k sebe samému pôsobilo rušivo. (Fil 4,8) Vyberá si len vhodné čítanie, hodnotné filmy a televízne programy, vhodnú hudbu, výtvarné a sochárske diela. Kresťan pestuje zmysel pre estetiku, krásu a poriadok. Hovorí „nie“ všetkému, čo je namierené proti Bohu, proti ľudskosti a proti základným hodnotám človeka, čo je nemorálne, neetické a neestetické, čo ničí dobré vzťahy medzi ľuďmi a čo odvádza pozornosť od podstaty života. Kresťan je proti násiliu. (Ž 11,5)

Kresťan by sa mal učiť stále lepšie rozumieť životu, správne sa orientovať v labyrinte ľudských problémov a zodpovedne sa rozhodovať v nových životných situáciách. Pretože sa riadi Božím slovom a žije vo vedomí Božieho súdu, vždy nanovo musí zvažovať, čo v danej situácii urobí a ako sa zachová. Nikto iný zaňho toto rozhodnutie urobiť nemôže. Boh nás varuje pred rôznymi extrémami nesprávneho správania (Gal 5,18-21), čím stavia hrádzu pred zlom. Necháva nám však veľký priestor slobody, aby sme sa mohli – podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia – učiť konať čestne a zodpovedne.

3. Neprispôbujte sa tomuto svetu – Rim 12,2; 2 Kor 6,14; Zj 11,18

Apoštol Pavel upozorňuje na podstatu nášho etického rozhodovania. Podľa toho, ako premýšľame, takí sme. Všetko závisí od nášho spôsobu myslenia. Keď správne myslíme, potom sme s Bohom v spojení, čerpáme od neho múdrosť a silu a žijeme riadnym kresťanským životom. (Rim 12,1.2)

Výraz „neprispôbujte sa tomuto svetu“ neznamená, že by sme nemali nosiť oblek a kravatu, pretože ju nosia ostatní muži v našej spoločnosti, že by sme si do bytu nedali koberce a obrazy, pretože to robia druhí; neznamená to, že nesmieme čítať nič iné okrem Biblie a najpuritánskej kresťanskej literatúry atď. Táto výzva nás upozorňuje, že nemáme myslieť a konať ako neveriaci. (1 Ján 2,15-17) Boh nás prostredníctvom Písma varuje pred pýchou života, závisťou, sebeckom, žiarlivosťou, žiadostivosťou a nenávisťou. O čom premýšľa svetský človek? O tom, ako si čo najjednoduchšie a bez námahy zarobiť čo najviac peňazí, ako si užiť, s kým sa vy-spať, čo jesť a čo piť. U niektorých je to spojené so záujmom o šport alebo politiku. Kresťan neodmieta, čo je užitočné a má trvalú hodnotu, čo nie je namierené proti Bohu a proti človeku, ale dáva tieto hodnoty do správnych súvislostí a náležitého poradia. Nežije preto, aby jedol a pil, aby v živote čo najviac získal, aby sa dobre vyspal a žil v pohodlí a nečinnosti. Hľadá predovšetkým Božie kráľovstvo a jeho spravodlivosť. To je jeho priorita číslo 1, životná orientácia a základné nasmerovanie. Všetko ostatné prežíva a užíva v závislosti od tohto vzťahu k Bohu. (Mat 6,33; tiež Kaz 3,15-17)

Kresťan si uvedomuje nielen svoj vzťah k Bohu, k sebe a k blíznym, ale aj k prírode. Pán Boh stvoril celý náš svet, preto hodnotí kladne aj veci hmotné a telesné. Na záver svojho stvoriteľského diela vyhlásil, že všetko, čo stvoril, bolo „veľmi dobré“. (1 Moj 1,31) V knihe Zjavenie Jána je napísané, že Boh zahubí tých, ktorí ničia zem, jeho stvoriteľské dielo. (Zj 11,18) Kresťan v dobe hlbkej ekologickej krízy robí všetko, čo je v jeho silách, aby zmiernil problémy ľudstva spojené s prírodnými zdrojmi a prírodným prostredím. Váži si Boha, preto nechce ničím narušovať jeho dielo – prírodu.

II. Výkladové poznámky

1. Naším vzorom vo všetkom je Ježiš Kristus. To však neznamená, že sa máme napríklad obliekať tak, ako sa obliekal on (Ježiš nosil dlhé rúcho, sandále a mal bradu). Nemôžeme tiež napodobňovať niektoré jeho činy (ísť po brehu jazera a zavolať na mladého človeka: „Poď a nasleduj ma!“, postaviť sa na rohu ulice a volať: „Ja som svetlo sveta“, alebo „ja som vzkriesenie a život“, či „kto verí v Boha, nech verí i vo mňa“). Kristus je nám vzorom vo vzťahu, aký mal ku svojmu nebeskému Otcovi, vo svojom životnom postoji k Bohu, k hriechu, k človeku a k životu ako takému. Je nám príkladom v závislosti človeka od Božej pretvárajúcej moci. Je pre nás vzorom v modlitebnom zápase. Našou najdôležitejšou otázkou preto nie je: „Čo by robil Kristus na mojom mieste?“, ale „Čo chce Kristus urobiť vo mne a prostredníctvom mňa?“ Byť ako Ježiš znamená premýšľať ako on, odzrkadľovať jeho vlastnosti, nezištne a nesebecky pomáhať druhým a žiť láskavo a čestne.

2. Svojím zovňajškom kresťan reprezentuje Boha. (1 Tim 2,9.10; 1 Pet 3,2-5) Dbá preto na zásady čistoty, hygieny, zdravia, jednoduchosti, praktickosti a estetiky. Chodí pekne upravený, oblieka sa vkusne a príťažlivo, ale nie výstredne. Zvažuje tiež ekonomickú stránku vecí.

Odev bol daný človeku preto, aby prikryl jeho nahotu, chránil ho pred vplyvmi počasia a podnebia a bol výrazom jeho osobnosti a individuality.

Kresťan sa má ozdobovať vkusne, decentne, skromne a rozumne. Písmo hovorí, že Kristova nevesta sa ozdobila. (Zj

19,8) Boh však varuje pred zneužívaním ozdôb. (2 Moj 32,2,3; Jer 4,30; Iz 3,18-23; Hoz 2,13) Zdrojom krásy u kresťanky nie sú ozdoby, ale krása jej charakteru. Vonkajšie ozdoby môžu byť len vhodným doplnkom jej oblečenia. Nemali by však upútať pozornosť druhých. Nie sú samoučelné. Môžu však poukázať na vnútornú krásu a vonkajší prirodzený pôvab.

3. S tancom sa v Biblii stretávame vo dvoch rovinách – negatívnej a pozitívnej. Prvýkrát sa tento výraz objavuje v 2 Moj 15,20, kde sa hovorí o tom, že izraelské ženy tancom vyjadrovali radosť z víťazstva nad Egypťanmi a z toho, že zázračným spôsobom prešli cez Červené more. Podobne aj Dávid, keď bola truhla zmluvy prenesená zo Síla do Jeruzalema, prejavil tancom pred Hospodinom svoju vďačnosť a radosť. (2 Sam 6,14) V Ž 68,4 sa hovorí, že spravodliví budú s jasotom oslavovať Boha a radostne sa veseliť, čím sa myslí tiež náboženský tanec. V Ž 149,3 a 150,4 sú veriaci priamo vyzvaní, aby Hospodina oslavovali aj tancom.

Musíme si však uvedomiť, že v biblických dobách sa tancovalo zväčša medzi ľuďmi rovnakého pohlavia. Bol to tanec jednotlivcov alebo celých skupín. Tancujúci sa mohli držať za ruky a často tancovali v kruhu. Z toho vyplýva, že tanec v Biblii sa úplne líši od dnešného chápania tanca.

Na druhej strane, Biblia hovorí o tanci aj v negatívnom svetle. Izraelci si pod horou Sínaj urobili zlaté teľa, tancovali okolo neho a hrešili. (2 Moj 32,6.19) V Novej zmluve čítame o zmyselnom tanci Salome, dcéry Herodiady, ktorý otupil súdnosť kráľa Herodesa a jeho druhov, čo malo za následok popravu Jána Krstiteľa. (Mat 14,6-10)

Čo z toho vyplýva? Ak je tanec vyjadrením sexuálnej žiadosti, hovoríme mu jednoznačne NIE. Ak je však prejavom radosti určitej skupiny ľudí rovnakého pohlavia alebo vyjadrením lásky a citového uvoľnenia medzi dvomi milujúcimi sa ľuďmi (napríklad medzi manželmi) a je sprevádzaný vhodnou hudbou a prostredím, je prípustný.

4. Kresťan sa rozhoduje, aké filmy bude sledovať a aké divadelné predstavenia a koncerty navštívi. Vždy znovu musí zvažovať, čo je pre neho a jeho rodinu prospešné a užitočné. „Nie všetko je osožné,“ hovorí apoštol Pavel. (1 Kor 6,12)

Vhodné je to, čo človeka obohacuje, čo je postavené na životných hodnotách, ktoré nie sú namierené proti Bohu, neznižujú morálku, neponižujú člo-veka, rozvíjajú solidaritu, rozširujú obzor alebo slúžia na uvoľnenie a relaxáciu. Kresťan by mal pestovať správny zmysel pre humor. Nemal by sám seba brať príliš vážne; mal by sa vedieť zasmiať aj sám na sebe. Napriek tomu má k životu vážny a zodpovedný postoj. Uvedomuje si, že všetko, čo robí, má vplyv nielen naňho samého, ale aj na jeho okolie. Kresťan by mal byť vzorom aj v oblasti vhodného výberu spoločenského a kultúrneho života. Preto jeho postoj k tomu nie je negatívny, ale selektívny (vie si vybrať). Z toho dôvodu kresťan zásadne odmieta napríklad horory, filmy s okultnou tematikou, filmy plné násillia a sexu, a vyberá si vhodné životopisné, cestopisné, historické, psychologické a biblické filmy. Rovnaké zásady platia pri výbere literatúry (kresťan zásadne odmieta napr. špiritistickú literatúru, červenú knižnicu, pornografiu a pod.), hudby (kresťan je proti satanskej hudbe, tvrdému rocku a pod.), zábavných a športových programov.

1. **5.** Kresťan nepodlieha vidine ľahkého zbohatnutia. Varuje sa toho, aby neprepadol závislosti od hracích automatov, rôznych súťaží a lotérií. Nezáčastňuje sa na hazardných hrách, ktoré ho okrádajú o čas a prostriedky, ktoré môže venovať na lepšie účely. Uvedomuje si, že je zodpovedný za všetky hrivny, ktoré mu Pán Boh dal, vrátane času, energie a peňazí.

2. **6.** Biblia hovorí, že dôležitejšie, ako cvičenie tela, je pestovanie zbožnosti. (1 Tim 4,8) Šport teda nie je niečo jednoznačne zlé. Aby sme mu však nevenovali príliš mnoho času a energie, musíme ho dať do správneho pomeru k tomu najdôležitejšiemu – k viere v Boha.

Pán Boh na začiatku povedal Adamovi: „V pote tvári budeš jesť chlieb.“ (1 Moj 3,19) Dnes už ľudia väčšinou nepracujú na poli. Mnohí majú sedavé zamestnanie a žijú v mestách. Nutne potrebujú rozumnú dávku pohybu, ktorý je pre zdravé fungovanie ľudského organizmu nepostrádateľný. Ak sa človek nemá stať obeťou infarktu a iných cievnych chorôb (hlavnou príčinou úmrtí v civilizovaných krajinách sú kardiovaskulárne choroby), musí venovať nejaký čas vhodnému telesnému cvičeniu.

III. Praktické dôsledky

1. Kresťan sa zúčastňuje na kultúrnom živote svojho okolia. Nie je podozrievavý, ale obozretný.

2. Neužatvára sa pred druhými ľuďmi, ale zdržuje sa zlého.

3. V živote sa riadi princípmi vďačnosti, jednoduchosti, skromnosti a sebaobetovania.

4. Kresťan je zodpovedný človek. Vie si vybrať. Nie je strojom ani „drezúrovaným“ zvieratkom, ale rozumom a súdnosťou obdarenou bytosťou, ktorá rozumie princípom života, pozná Božie zásady a slobodne sa rozhoduje žiť v súlade s Bo-hom, so sebou, s blíznymi a prírodou.

5. Kresťan je proti extrémom. Zo skúseností vie, čo je preňho užitočné a čo nie. (Fil 1,10) Nenapodobňuje bezmyšlienkovite životný štýl niekoho iného, ale uvedomelo nasleduje Krista. Zásady a princípy zjavené v Biblii sa snaží uplatňovať vo svojom živote.